

Argumenten van de tabaksindustrie en door hen voorgestelde overheidsacties: correspondentie tussen tabaksindustrie en Nederlandse overheid

Nikita Poole, Sergio Nieto Solis, Barbara van Straaten, Ties Keyzer, Marcel Metze en Gera Nagelhout, november 2020

Achtergrond

Als onderdeel van het Nationaal Preventieakkoord worden in Nederland vanaf 2020 een aantal maatregelen ingevoerd om tabaksgebruik te verminderen, zoals een verhoging van de accijnzen op tabak, neutrale (standaard) verpakkingen en een verbod op reclame voor en zichtbaar zijn van tabaksproducten bij verkooppunten.

We analyseerden de correspondentie tussen de tabaksindustrie en de Nederlandse overheid die openbaar is. We identificeren de belangrijkste thema's in de argumentatie van de tabaksindustrie tegen de drie beleidsmaatregelen en de door hen voorgestelde acties door de overheid.

Onderzoeksmethode

Alle beschikbare correspondentie van januari 2017 tot en met oktober 2020 van de tabaksindustrie en verwante partijen gericht aan de Nederlandse overheid werd gedownload uit het openbare dossier 'Duidelijkheid over contact met de tabaksindustrie'¹. Dit dossier omvat misschien niet alle correspondentie tussen de tabaksindustrie en de overheid in deze periode, omdat veel correspondentie pas veel later online wordt gepubliceerd.

De argumenten tegen de drie beleidsmaatregelen en de overheidsacties, zoals voorgesteld door de industrie, registreerden en analyseerden we op thema en frequentie.

Aard van de correspondentie

De correspondentie die relevant is voor de drie beleidsmaatregelen omvatte 24 brieven, elf e-mails, vijf bijgevoegde publicaties en vier notulen van vergaderingen. De correspondentie was voornamelijk gericht aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie van Financiën. Andere geadresseerden waren de Douane en de ministeries van Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De correspondentie werd verstuurd door tabaks- en sigarenfabrikanten, Nederlandse brancheorganisaties voor de tabaksproductie en -handel, de Nederlandse werkgeversfederatie en -organisatie voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, tabaksdetailhandelaren en de Nederlandse belangenvereniging voor tankstations.

¹ Duidelijkheid over contact met de tabaksindustrie [5 oktober 2020]
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/roken/transparant-over-contact-tabaksindustrie>

Argumenten tabaksindustrie tegen het beleid

Negatieve financiële gevolgen voor kleine tot middelgrote ondernemers

Alle drie de beleidsmaatregelen zouden volgens de tabaksindustrie de inkomens van kleine tot middelgrote ondernemers in gevaar brengen, aangezien de uitvoering van het beleid duur zou zijn en hun omzet drastisch zou dalen. Dit effect werd benadrukt voor winkels in de grensregio's. Hiervoor werd aangevoerd dat het aantal grensoverschrijdende aankopen zou toenemen, wat tot een inkomstenderving zou leiden.

Ontkenning van het nut van het beleid

Een ander belangrijk argument is dat er geen bewijs is dat de maatregelen, met name neutrale verpakkingen, effectief zijn. Hierbij wordt verwezen naar de OESO²-beginselen van betere regelgeving, namelijk dat eerst moeten worden vastgesteld of maatregelen effectief zijn. Er werd beweerd dat bewijs uit Australië het tegenovergestelde effect laat zien. Bovendien werd aangevoerd dat er geen budgettaire noodzaak is voor verdere verhogingen van de tabaksaccijnzen.

Juridische bezwaren en handhaving

De tabaksindustrie betoogde dat het beleid zou leiden tot een toename van de illegale handel en een precedent zou scheppen voor de neutrale verpakking van andere legaal verkrijgbare producten. Bovendien werd aangevoerd dat neutrale verpakkingen inbreuk doen op het intellectuele eigendom, waarbij het toen nog bestaande geschil met de Wereldhandelsorganisatie werd aangehaald.

“Daarnaast worden vergaande maatregelen als neutrale verpakkingen (merkonteigening) ingevoerd, welke voor het algemene bedrijfsleven een buitengewoon riskant precedent vormt en waarvan de effectiviteit discussie vraagt.”
– VNO-NCW & MKB Nederland

Acties voorgesteld door de tabaksindustrie en verwante groepen aan de overheid

Suggesties van de industrie aan de overheid hadden betrekking op vijf hoofdthema's:

1. **Verder onderzoek naar de effecten van het beleid** - dit omvat een beoordeling van de effectiviteit van het beleid in overeenstemming met de OESO-beginselen van betere regelgeving en de mogelijke negatieve effecten, zoals grensoverschrijdende handel en economische gevolgen voor de detailhandel.
2. **Invoering van een meerjarige, geleidelijke verhoging van de tabaksaccijnzen** - de industrie pleit voor beperkte en frequente verhogingen van de tabaksaccijnzen, in plaats van de aanzienlijke verhogingen die de overheid voorstelt.
3. **Uitzonderingen voor e-sigaretten, sigaren en andere rookvrije producten** - gevraagd wordt om uitzonderingen te maken op het verbod op uitstalling, reclame, neutrale verpakkingen en rookverboden, bovendien werd gevraagd om deze producten van andere gezondheidswaarschuwingen te voorzien dan tabakssigaretten.
4. **Overwegen van andere maatregelen** - voorlichtingscampagnes en schoolprogramma's krijgen de voorkeur van de industrie, omdat deze “minder verstorend zijn voor de handel”.
5. **Uitstel van de invoeringsdata van het beleid** – voorgesteld werd om de belastingverhoging uit te stellen, zodat deze tegelijkertijd met de gewone verpakking in werking treedt en het verbod op het uitstellen van e-sigaretten ook uit te stellen tot 2022.

Conclusies

- Het ministerie van Financiën en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvingen het grootste deel van de correspondentie van de tabaksindustrie.
- De argumenten tegen de maatregelen zijn gericht op de negatieve financiële gevolgen, waarbij het nut van het beleid wordt ontkend en juridische bezwaren worden aangevoerd.
- Veel door de tabaksindustrie aanbevolen acties hebben tot gevolg dat het beleid wordt vertraagd of verzwakt.

Dit onderzoek is gefinancierd door het Longfonds, de Hartstichting, KWF Kankerbestrijding, de Trombosestichting en het Diabetes Fonds, en is uitgevoerd door Onderzoeksinstituut IVO en The Investigative Desk. Vragen kunnen worden gericht aan Nikita Poole: poole@ivo.nl